

Läxor på vetenskaplig grund?

Skolan ska vila på vetenskaplig grund och forskning visar att lärares förhållningssätt är en av de viktigaste faktorerna för elevers resultat. Därför behöver vi ständigt hålla liv i dialogen kring hur lärare arbetar och vilka lärandesituationer lärare skapar. Läxor är i dessa lärandesituationer ett av flera områden att ta i beaktande. Under 2013 blossade debatten om läxors vara eller icke vara upp i media. Denna debatt fick lärare, skolläda och skolpolitiker att lyfta frågan i olika forum. I vissa fall formulerades strategier för just läxor och i någon kommun diskuterades förslaget att avskaffa läxor. I denna text görs ett försök att summera befintlig forskning kring ämnet för att underlätta fortsatt reflektion och dialog kring detsamma. Texten avslutas med referenser och med ett axplock av länkar till olika artiklar från den mediala debatten.

VAD ÄR LÄXOR

Läxor är ett svårfångat begrepp utan en enhetlig definition. Vanligtvis avser begreppet dock arbetsuppgifter som elever får göra utanför lektionstid exempelvis för att förbereda sig inför eller för att bearbeta något i efterhand. Det kan röra sig om uppgifter som elever gör på lediga tider under skoldagen eller på tid utanför skoldagen och då på annan plats än i skolan, oftast i hemmet.

VAD SÄGER FORSKNING OM LÄXOR?

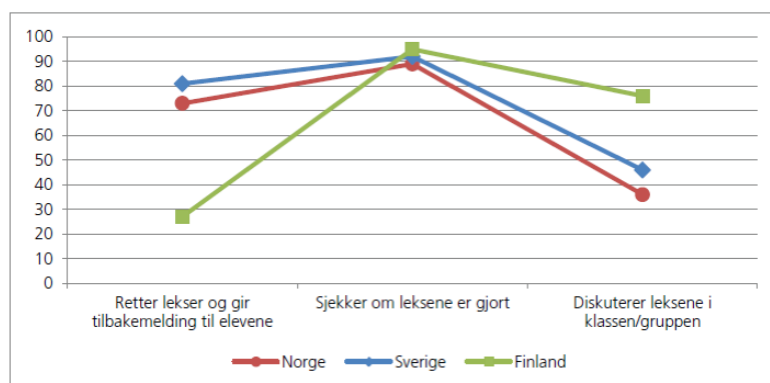
Forskningsresultaten kring läxor är inte entydiga. En del studier visar att läxor har positiva effekter på elevers lärande och studieresultat, medan andra visar att de har negativa effekter. Studier gjorda på klassnivå pekar på att det finns ett positivt samband mellan mer tid använd till läxor och elevers prestationer i enskilda ämnen. Studier gjorda på elevnivå visar däremot på ett negativt samband, eftersom det tar längre tid för vissa elever att genomföra specifika uppgifter. De studier som visar på positiva effekter framhåller emellertid att effekterna är låga och att de påverkas av en rad andra faktorer, till exempel elevernas ålder och tillgång till hjälp av föräldrar. Hur läxorna är utformade och hur de följs upp är också avgörande.

Ju äldre eleverna är desto större blir de positiva effekterna av läxor på elevernas lärande och studieresultat. För högpresterande gymnasieelever har effekten visat sig vara positiv, medan den för yngre elever är låg eller obetydlig. Läxor kan rentav ha negativ effekt på yngre barns lärande och studieresultat, eftersom de yngre inte förmår hantera självständiga uppgifter, inte förmår plocka ut relevant information och dessutom lätt blir distraherade av annat. Sådana svårigheter kan leda till frustration och känslor av misslyckanden som i sin tur får negativ inverkan på motivationen för skolarbete.

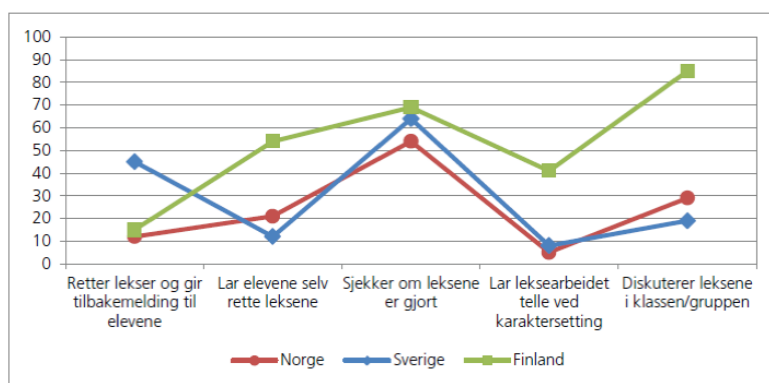
Föräldrars hjälp med läxor har positiv effekt på elevers studieresultat och lärande, bland annat för att eleverna i dialog med sina föräldrar kan utveckla sin förmåga att utvärdera sitt eget arbete. Långtifrån alla har elever föräldrar som hjälper till eller som ens kan hjälpa till. Läxor missgynnar således vissa elever samt bidrar till att reproducera och förstärka socioekonomiska skillnader i samhället. Att erbjuda frivillig läxhjälp för att motverka sådana skillnader har visat sig fungera dåligt, då de elever som behöver hjälpen bäst inte är de som använder den. Läxhjälpen inverkan på elevernas lärande och studieprestationer påverkas dessutom av andra faktorer. Den som ger läxhjälpen bör ha en relevant ämneskompetens för uppgiften för att det ska ha en positiv effekt.

När det gäller läxors utformning ger öppna och ostrukturerade läxuppgifter lägre positiva effekter än vad tydligt avgränsade och korta uppgifter gör. Det samma gäller läxuppgifter som eleverna inte klarar av i förhållande till uppgifter som de klarar av. Vidare har uppföljning av läxorna en central inverkan på läxornas effekt på lärandet. Läxor utan uppföljning har ingen positiv effekt till skillnad från läxor som följs upp genom att de används aktivt i lärandeprocessen. Att samtala om och diskutera läxorna i klassen är en uppföljningsstrategi som gynnar elevernas lärande. Detta förklaras av lärandeteorier, det vill säga att lärande är en social praktik. En jämförande studie om just uppföljning av läxor i Norge, Sverige och Finland i matematik och naturvetenskapliga ämnen i årkurs 4 och årkurs 8 kan vi se att

lärare i Sverige generellt sett följer upp läxor genom att rätta dem och kontrollera så att läxorna är gjorda, snarare än genom att använda dem i uppföljande samtal i den fortsatta lärandeprocessen. Den första tabellen nedan visar hur andelen av lärares fördelning av uppföljning i matematik i årskurs 4 och den andra i årskurs 8.

Figur 6.4 Oppfølging av lekser i matematikk på 4. trinn i Norge, Sverige og Finland i 2011 basert på lærernes svar. Figuren viser prosent av lærerne som har svart «alltid eller nesten alltid» på spørsmålene.

Figur 6.3 Oppfølging av lekser i matematikk på 8. trinn i Norge, Sverige og Finland i 2011 basert på lærernes svar. Figuren viser prosent av lærerne som har svart «alltid eller nesten alltid» på spørsmålene.

(hämtade ur Grønmo, Liv Sissel, 2013:126f).

Utifrån ovanstående kan konstatera satt frågan vad som är en effektiv läxa är central och att svaret blir olika bland annat beroende på vilken årskurs vi talar om. Forskningsresultaten pekar dock på att en effektiv läxa är:

- en uppgift som eleverna förstår, men behöver färdighetsträna på
- en uppgift som är tidsatt, så att tiden det tar att göra läxan är lika för alla elever
- en uppgift som är väl förberedd av läraren, så att eleverna förstår vad som ska göras
- en uppgift som är väl avgränsad, så att eleverna kan hantera den
- en uppgift som följs upp genom samtal i skolan
- en uppgift som inte kräver föräldrar eller andra som extralärare hemma
- en uppgift där hemmiljön kan användas och som därmed inte kan göras i skolan

Forskningsresultaten pekar också på att om läxhjälp erbjuds bör den förses med ämnesspecifik kompetens och inte vara frivillig.

REFERENSER

Cooper, Harris, Robinson, Jorgianne Civity & Patall, Erika A (2006). Does homework improve academic achievement? A synthesis of research, 1987-2003. I *Review of Educational Research*, 76(1), s. 1-62.

Grønmo, Liv Sissel, (2013). Lekser i matematikk og naturfag. I Grønmo, Liv Sissel & Onstad, Torgeir (red.), *Opptur og nedtur. Analyser av TIMSS-data for Norge og Sverige*. Oslo: Akademika forlag.

Gustafsson, Jan-Eric (2013). Causal inference in educational effectiveness research: a comparison of three methods to investigate effects of homework on student achievement. I *School Effectiveness and School Improvement: An International Journal of Research, Policy and Practice*, 24(3), s. 275-295.

Hattie, John (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.

Wenger, Etienne (1998). *Communities of Practice. Learning, Meaning and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Westlund, Ingrid (2004). *Berättelsen om läxor – läxor som tid och uppgift*. Linköping: Linköpings universitet.

Westlund, Ingrid (2007). Läxan en svårfångad företeelse. I Granlund, Kjell (red.), *Forskning om lärares arbete i klassrummet*. Stockholm: Liber.

LÄNKAR OM LÄXOR

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/undervisning/hemlaxors-nyttan-inte-sjalvklar-1.203316>

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/laxor-i-svenska-skolan-doms-ut_8612248.svd

<http://www.lararnasnyheter.se/pedagogiska-magasinet/2013/04/30/laxor-foraldrarnas-lararnas-eller-elevernans-skull>

<http://www.nt.se/nyheter/norrkoping/laxor-bade-bra-och-daligt-9124434.aspx>

<http://www.sydsvenskan.se/sverige/skola-utan-laxor/>